

Sygn. akt III PK 51/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa L. W.

przeciwko M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

o przywrócenie do pracy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 listopada 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu

z dnia 20 listopada 2014 r., sygn. akt VI Pa 57/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu wyrokiem z dnia 20 listopada 2014 r. zmienił zaskarżony apelacją powoda L. W. wyrok Sądu Rejonowego w Radomiu z dnia 7 maja 2012 r. w ten sposób, że przywrócił powoda do pracy w pozwanym M. Spółce z o.o. w R. na dotychczasowe warunki pracy i płacy.

Pozwana M. Spółka z o.o. w R. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 listopada 2014 r., zaskarżając ten wyrok całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 382 k.p.c., na które, to naruszenie składa się obraza artykułów: 227 k.p.c. w związku z art. 241 k.p.c. i art. 91 § 1 k.p.c. oraz 381 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 i

§ 2 k.p.c. i art. 232 k.p.c., a także naruszenie art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 56 § 1 i § 2 k.p. i art. 45 § 2 k.p. oraz art. 8 k.p.

Ponadto zarzucono wyrokowi Sądu Okręgowego naruszenie prawa materialnego, to jest art. 8 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i art. 6 k.c. w zw. z art. 300 k.p., art. 8 k.p. w związku z art. 477¹ k.p.c. w zw. z art. 56 § 1 i § 2 k.p. w zw. z art. 45 § 2 k.p., art. 100 § 1 k.p. oraz art. 100 § 2 pkt 1, 2 i 6 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona oraz że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawych budzących poważne wątpliwości. Zdaniem skarżącej, „zaskarżone orzeczenie jest wadliwe, naruszając w sposób oczywisty przepisy prawa procesowego i materialnego wskazane powyżej w podstawach skargi kasacyjnej i jako takie powinno zostać usunięte z obrotu prawnego”.

Dodatkowo w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymagającym, które ujęła w formie pytania: „jak daleko idącą swobodę w wyborze roszczenia alternatywnego, o którym mówi art. 477¹ k.p.c., ma sąd orzekający w sprawie z powództwa pracownika szczególnie chronionego o przywrócenie do pracy z uwagi na niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy w świetle art. 8 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p. i art. 45 § 2 k.p. w sytuacji w której pracownik nie zgłosił roszczenia odszkodowawczego oraz czy sąd orzekający w sytuacji uprawniającej ten sąd do przywrócenia pracownika do pracy na poprzednich warunkach powinien niejako >z urzędu< zbadać przesłanki wynikające z art. 477¹ k.p.c. w zw. z art. 8 k.p. skoro artykuły te stanowią procesową przesłankę uwzględnienia roszczenia odszkodowawczego jako alternatywnego, czemu sąd orzekający powinien dać wyraz w uzasadnieniu wydanego orzeczenia, co pozwoliłoby na jego ewentualną kontrolę w tym zakresie mając na uwadze treść art. 328 § 2 k.p.c.”?

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Oceniając wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi do rozpoznania Sąd Najwyższy przede wszystkim zauważa, że wymienia on aż trzy przesłanki przyjęcia tej skargi do rozpoznania, to jest potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, oczywistą zasadność skargi oraz występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Równocześnie jednak skarżąca nie wyjaśnia, na czym opiera twierdzenie o potrzebie wykładni, a uzasadniając oczywistą zasadność skargi poprzestaje wyłącznie na stwierdzeniu, że „zaskarżone orzeczenie jest wadliwe naruszając w sposób oczywisty przepisy prawa procesowego i materialnego wskazane powyżej w podstawach skargi kasacyjnej”. Tymczasem, w myśl art. 398⁴ § 2 k.p.c., oprócz wymagań przewidzianych w § 1 tego przepisu, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jest to szczególne i samoistne wymaganie skargi kasacyjnej, którego nie można mylić z wymaganiem konstrukcyjnym dotyczącym przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wymaganie

wynikające z art. 398⁴ § 2 k.p.c. wiąże się bowiem wyłącznie z instytucją przesądu. W orzecnictwie Sądu Najwyższego jednolicie podkreśla się zaś w tym względzie, że ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu oraz jej odrębne i kwalifikowane przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., wskazanie i uzasadnienie okoliczności, które miałyby decydować o poddaniu skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie, nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Za prawidłowo sporządzoną skargę kasacyjną można zatem uznać tylko taką skargę, w której oba te wymagania są spełnione oddzielnie (odrębnie) i autonomicznie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). W ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest natomiast rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać wątpliwości dotyczących wykładni określonego przepisu, czy też oczywistą zasadność skargi, ponieważ na tym etapie postępowania (przesąd) podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią zaś odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Te same wymagania muszą odnosić się także do wskazywanego jako przesłanka przedsądu istotnego zagadnienia prawnego. Należy także podkreślić, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na

podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Zagadnienie prawne musi więc odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Sformułowane przez skarżącą pytanie, nazwane istotnym zagadnieniem prawnym, z całą pewnością nie spełnia wymienionych wyżej kryteriów. Abstrahując bowiem od tego, że pytaniu temu nie towarzyszy jurydyczna argumentacja, która miałaby wykazać możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu, należy przypomnieć, iż niniejsza sprawa była już przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, który wyrokiem z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 59/13, uchylił poprzedni wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 29 listopada 2012 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W motywach swojego orzeczenia Sąd

Najwyższy dokonał, między innymi, wykładni art. 8 k.p. i zaprezentował wynikającą z takiej interpretacji ocenę prawną spornej między stronami możliwości oddalenia powództwa bądź wyboru roszczenia alternatywnego na podstawie art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p. Sąd Najwyższy zajął już zatem w niniejszej sprawie stanowisko w przedmiocie wymagającym zdaniem skarżącego interpretacji, a że Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy był związany wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy (art. 398²⁰ zdanie pierwsze k.p.c.), nie ma możliwości uznania, że aktualnie nadal istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa w tym zakresie w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., bądź że na tle tej wykładni występuje istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Wypada także podkreślić, że zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy jest związany nie tylko sąd, któremu sprawa została przekazana, lecz również Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną od orzeczenia tego sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r., III PK 8/10, LEX nr 694231 oraz orzecznictwo tam powołane).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 59/13, podkreślił zaś, że dokonując oceny roszczenia powoda jako naruszającego art. 8 k.p., Sąd Okręgowy stracił z pola widzenia istotny sens i znaczenie szczególnej ochrony działaczy związkowych przed rozwiązaniem z nimi stosunku pracy. Istota tej ochrony sprowadza się do tego, że nawet wówczas, gdy istnieją usprawiedliwione (uzasadnione, rzeczywiste) przyczyny rozwiązania stosunku pracy ze szczególnie chronionym działaczem związkowym, nie może do tego dojść przy braku zgody na to właściwego organu związkowego, a rozwiązanie stosunku pracy mimo braku takiej zgody prowadzi - w zasadzie - do jego restytucji. Jeżeli pracodawca nie uzyskuje wymaganej przez prawo zgody na rozwiązanie stosunku pracy z pracownikiem będącym działaczem związkowym, to pracownikowi przysługuje roszczenie o przywrócenie do pracy nawet wówczas, gdy dopuścił się naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. Taki jest bowiem sens szczególnej ochrony przed rozwiązaniem stosunku pracy, wynikającej z art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Ochrona przewidziana w art. 32 ustawy o związkach zawodowych obejmuje także zawinione zachowania pracownika określone w art. 52

§ 1 k.p. Jeżeli pracodawca wypowiedział umowę o pracę pracownikowi szczególnie chronionemu ze względu na pełnione funkcje związkowe z naruszeniem przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę, to rodzaj czynu pracownika decyduje o tym, czy można uznać jego roszczenie o przywrócenie do pracy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Jeżeli zachowanie pracownika może być ocenione jako ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych, wówczas żądanie przywrócenia do pracy może stanowić nadużycie prawa, co jednak wymaga udowodnienia tego rodzaju zarzutów przez pozwanego pracodawcę w toku procesu.

Sąd Najwyższy dodał też, że w jego ocenie, naruszenie przez powoda obowiązków pracowniczych polegające na opuszczeniu stanowiska pracy około 40 minut przed jej zakończeniem, po uzupełnieniu wszystkich dokumentów i zapytaniu w zajezdni, czy nie będą czegoś potrzebowali, nie może być ocenione jako naganne w takim stopniu, który uzasadniałby zastosowanie art. 8 k.p., a w konsekwencji odmowę udzielenia ochrony działaczowi związkowemu. Ochrony tej można odmówić wówczas, gdy zachowanie pracownika było wyjątkowo, szczególnie, rażąco sprzeczne z celem i istotą stosunku pracy, czego nie można przypisać zachowaniu (działaniu) powoda ustalonymu w rozpoznawanej sprawie. Nawet, jeżeli ze strony powoda doszło do naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych wynikających z regulaminu pracy, to należy przyjąć, że brak jest okoliczności, które usprawiedliwiałyby odmowę udzielenia powodowi ochrony przewidzianej w art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych na podstawie art. 8 k.p.

Uwzględnienie przedstawionej wyżej oceny prawnej dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 59/13, musi zatem prowadzić do wniosku, że wniesiona przez pozwaną skarga kasacyjna stoi w sprzeczności z art. 398²⁰ k.p.c., zgodnie z którym sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy, a skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy nie można oprzeć na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Kierując się tymi motywami oraz opierając się na treści art. 398⁹ § 2 k.p.c.,
Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.